

8. Perjantaina 19 päivänä helmikuuta 1993

kello 14.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

Ehdotukset laeiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain ja talletuspankkien toiminnasta annetun lain 55 §:n muuttamisesta 109

Hallituksen esitys n:o 379/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 1

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotukset laeiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain ja talletuspankkien toiminnasta annetun lain 55 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 379/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 1

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Pankkituen lainsäädännöllinen järjestäminen näyttää eduskunnan näkökulmasta ikään kuin jatkokerptomukselta. Viime keväänä tässä historiassa käytiin eduskunnan salissa ensimmäinen vaihe, jossa yhtäkkiä lainsäädäntö ja lainsäätäjät oli joutunut tilanteeseen, jossa oli luotava jonkinlainen pohja lainsäädännön tasolla pankkituen järjestämiseksi pankkikriisin kärjistyttyä. Ratkaisut, joita silloin tehtiin, olivat pakon sanelemia. Ne tehtiin kiireessä ja mm. talousvaliokunnan käsittelyn yhteydessä hieman, sanoisinko, arvelen, koska hallintoratkaisu, joka lyötiin pikatahtia lukkoon, ei tyydyttänyt silloin talousvaliokuntaa, mutta kun parempaakaan ei siihen hätään ollut saatavissa, hallituksen esitys hyväksyttiin.

Viime tammikuussa asia oli uudelleen eduskunnassa esillä tunnetuin seurauksin. Kaikilla se on niin hyvässä muistissa, että en enää ryhdy tapahtumia kertaamaan. Joka tapauksessa silloin voitiin todeta, että pankkituen määrä on nousemassa mittaan, joka kansantaloudenkestokyvyn kannalta on äärimmäisillä rajoilla.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on kysymys ennen muuta siitä, millä tavalla pankkituen valvonta on järjestettävä uudelleen, kun tulo- ja menoarvion yhteydessä valtioneuvosto on saanut valtuuksia hankkia lainaa pankkituen myöntämiseen. Samaan aikaan kannattaa pitää mielessä se, että viimekeväisestä lainsäädäntöhankkeesta johtuvasta valtuudesta on vielä markkamääräisesti käyttämättä ilmeisestikin runsaat 5 miljardia markkaa.

Lisämenoarviossa myönnettyjä 20:tä miljardia markkaa ja viimekeväisistä valtuuksista vielä jäljellä olevia 5,5:tä miljardia markkaa varten on nyt yritettävä kehittää sellainen hallinto, joka valtion kannalta katsoo perään, millä tavalla

näitä varoja myönnetään ja millä tavalla niitä varoja hyväkseen saaneita pankkeja valvotaan.

Tämän asian käsittelyn yhteydessä valiokunta yritti saada aikaan sellaisen ratkaisun, joka nopeasti olisi voitu vielä eduskunnassa läpi ja olisi toteuttanut valiokunnassa ilmeisestikin yksimielisen toiveen tehdä hallinnosta yksinkertainen, selkeä ja sellainen, että se toimisi valtioneuvoston ensisijaisella vastuulla. Kävi kuitenkin niin, että lainsäädäntöhankkeen kiireinen aikataulu ja siihen liittyvät, lähinnä valtiosäännöstä johtuvat muodolliset vaikeudet jättivät meille jäljelle vain yhden vaihtoehdon eli sen, että valiokunta mietinnössään itse asiassa joutuu toteamaan hallituksen esityksen olevan tässä aikataulussa ainoa käyttökelpoinen ratkaisu. Niinpä valiokunta pientä teknillistä korjausta lukuunottamatta on hyväksynyt hallintomallin hallituksen esittämällä tavalla.

Tähän hallintomalliin liittyy talousvaliokunnan mietinnössä vastalauseita, jotka tultaneen esittelemään tämän asian eri käsittelyvaiheissa myöhemmin muiden puhujien toimesta.

Yhteistä valiokunnassa oli joka tapauksessa se, että jonkin verran tyytymättömyyttä edelleen on siihen tapaan, jolla pankkituen hallintoa nyt joudutaan hoitamaan senkin jälkeen, kun käsiteltävänä oleva lakiehdotus on eduskunnassa hyväksytty. Selkeyttä asiaan tulee saada, jotta tuen jakamisen ja sitä vastaan ottavien pankkien vastuut ovat riittävän selvästi järjestetyt.

Asiassa on toinenkin puoli kuin pelkkä hallituksen esitykseen sisältyvä hallintoratkaisu, nimittäin se, millä tavalla Suomen valtio takaa pankkijärjestelmän toimivuuden rahoitusjärjestelmän osana. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä toinen osa mietinnössä kenties on vieläkin tärkeämpi kuin itse se pääasia, jota varten hallituksen näkökulmasta asia oli eduskuntaan tuotava.

Valiokunta toteaa mietinnössään edellyttävänsä, että Suomen valtio takaa sen, että suomalaiset pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa. Tarpeen vaatiessa eduskunta tulee myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön sitoumusten täyttämiseen.

Tämä teksti kaipaa selityksekseen pari kommenttia. Ensimmäinen niistä on se, että kun ponnessa todetaan Suomen valtion antavan takauksen pankeille, jotta niillä on mahdollisuus selvittää vastuistaan, tämä ei tarkoita sellaista esineoikeudellista tai velvoiteoikeudellista juridista takausta, että Suomen valtio takaa kaikki

yksittäiset pankkien veloitteet, vaan tarkoituksena on, että tämä sanamuoto sisältää eduskunnan tahtona poliittisen takauksen sille alialle, että pankkijärjestelmä suomalaisen rahoitusjärjestelmän osana pidetään pystyssä ja toimintakunnossa. Haluan tätä harvalukuiselle kuulijakunnalle hyvin painokkaasti alleviivata. Tämä on tärkeä kysymys suomalaisen rahoitusjärjestelmän valuutan hankkimiselle kansainvälisiltä markkinoilta. Rahaa emme saa, ellei tämä asia ole kunnossa.

Muissa maissa, esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa, joissa pankkikriisi on suurin piirtein saman kaltainen kuin Suomessa, on jo meitä aikaisemmin vastaavanlainen poliittinen takaus annettu. Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla tämä näkyy niin, että esimerkiksi Ruotsin tarvitsema lainoitus on kiertonopeudeltaan hitaampaa ja korkotasoltaan halvempaa kuin meillä tänä päivänä on asianlaita. Kiertonopeuteen ja korkotasoon tietysti vaikuttavat monet muutkin seikat kuin pelkkä tällaisen poliittisen takauksen olemassaolo, sellaisenkin takauksen olemassaolo, josta on mustaa valkoisella parlamentin päätöksenä. Mutta jotta suomalaiset rahan hankkijat neuvotteluissaan voisivat osoittaa muutakin kuin hyvän tahtonsa lainoittavalle osapuolelle, he tarvitsevat tämän kaltaisen takauslausuman. Lausumassa sanotaan, että tämä takaus annetaan sitä varten, että suomalaiset pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa ajallaan, mikä on tärkeätä, ja kaikissa olosuhteissa, mikä myös on hyvin tärkeätä.

Kun tässä ponnessa puhutaan suomalaisista pankeista, se ei tarkoita sitä, että jokainen yksittäinen nyt Suomessa toimiva pankki olisi tätä kautta saanut ikään kuin subjektiivisen oikeuden vedota siihen, että Suomen valtio takaa sen sitoumukset. Sitä se ei tarkoita. Mutta tämä ponsi on tulkittava niin, että suomalaiset pankit rakennejärjestelyistä huolimatta tai kun niitä joka tapauksessa tehdään meillä, uusitusakin muodossaan ja uudessa rakenteessa ovat tämän poliittisen takauksen alaisia. Tämä asia myös kannattaa selkeästi todeta ja alleviivata, kun jotkut varmasti ihmettelevät, miksi juuri tämän kaltainen sananvalinta. Tämän ponnen pitää sisällöltään olla selkeä, sellainen, joka jättää arveluitten mahdollisuudet pois.

Valiokunta tämän ponnen osalta oli jokseenkin yksituumainen. Lausuma on sisällytetty mietintöön ponnen muotoon siitä syystä, että se halutaan eduskunnan vastauksen hallitukselle lakiehdotuksesta tehdyn eduskunnan päätöksen

yhteydessä, luonnollisestikin siinä tapauksessa, että mietintö tulee hyväksytyksi ja tämä ponsilausuma siinä yhteydessä niin ikään hyväksytään.

Rouva puhemies! Tämä asia on kaikilla varmasti niin hyvässä muistissa parin viikon takaisista keskusteluista, että en esittelypuheenvuorossa käytä tämän enempää aikaa. Toteaisin vain vielä yhteenvedonomaaisesti lyhyesti, että hallintojärjestelmä ei nyt ihan tule siihen kuntoon kuin valiokuntakin olisi halunnut. Jossain määrin tilanne selkiytyy. Toinen asia on tämän ponnin merkitys, ei hallitukselle, tuskin eduskunnallekaan, vaan Suomen kansantaloudelle. Se on se lausuma, jota tarvitaan, jotta meidän rahoitusjärjestelmämme rahantarve voidaan asianmukaisesti kansainvälisillä markkinoilla tyydyttää.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Lahjahevosen suuhun ei sananlaskun mukaan pitäisi katsoa, enkä sinne syvemmälle vilkaisekaan. Totean kuitenkin sen, samalla kun esitän iloni siitä, että vihdoin on päädytty tämän kaltaiseen ponsilausumaan, jota ed. Louekoski juuri esitteli, että tämä ponsilausuma toivottavasti vielä saa aikaan sen reaktion, jota varten se on tehty. On valitettavaa, että tämän pankkitukikysymyksen yhteydessä puurot ja veljit menivät siinä määrin sekaisin, että poliittinen päättävä keskusteli teknisistä kysymyksistä ennen kuin otti ratkaisun itse perusasiaan eli siihen, minkä ed. Louekoski juuri esitteli. Eduskunnan on päätettävä, haluaako se, että suomalainen pankkijärjestelmä pysyy pystyssä, vai ei. On erinomaisen hyvä asia, että se lausuma nyt tulee. Toivottavasti tämä merkitsee myönteistä viestiä niihin piireihin päin, jotka reittaavat Suomen markkaa.

Samassa yhteydessä on syytä todeta, että jos kohta tämä hallintojärjestelmä ei saatakaan olla sellainen, joka olisi toivottu — paras lienee tässä tapauksessa hyvä vihollinen — on syytä kyllä korostaa sitä seikkaa, että kun tätä hallintoa järjestetään, se olisi syytä järjestää tavalla, joka merkitsee sitä, että tämän hallinnon käytännön toteuttajien piirissä on joko henkilöitä tai sen kaltaista informaatiota, joka merkitsee sitä, että yrityselämän tarpeet ymmärretään. Pankkituen järjestämisessä näet ei ole kysymys pelkästään pankkien pääoman vahvistamisesta vaan ennen muuta sen seikan toteuttamisesta, että pankkien asiakkaita voitaisiin oikealla tavalla hoitaa kuntoon. Se lienee tämän pankkituen yksi kaikkein

keskeisimpiä asioita, ja ymmärrän, että lainojen vakauttamisjärjestelmä saattaa kuulua niihin instrumentteihin, joita oikeaoppinen pankkitukijärjestelmä pitää sisällään.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vajaa kuukausi sitten eduskunnassa käsiteltiin vakuusrahastolain muutosesitystä, mutta mm. sosialidemokraattien toimenpiteiden johdosta sitä ei saatu säädettyä kiireellisessä järjestyksessä hyväksytyksi. Luulen, että tänä päivänä kaikki ovat yksimielisiä siitä, että se lakiesitys olisi ollut teknisesti ja myöskin hallinnollisesti jonkin verran parempi kuin tämä hallituksen esitys. Valitettavaa vain on, että parempan mallin ei päästy siitä syystä, että myöskin sosialidemokraatit olivat kaatamassa sitä esitystä. Kaikkein valitettavinta on se, että tänä päivänä voimme nähdä luokituslaitosten toimenpiteistä, että se toimenpide ettei eduskunnassa saatu laajaa yhteisymmärrystä, johti siihen, että suomalaisten yritysten ja pankkien rahoitus on kallistumassa. Toivon, että oppositio on valmis ottamaan vastuun siitä vahingosta, mikä tälle maalle siinä yhteydessä koitui.

Kun pankkitukikysymyksessä on äärimmäisen tärkeätä, että olisi laaja kansallinen konsensus, olen hyvin pahoillani, että jälleen näen täällä vastalauseen, jonka ovat allekirjoittaneet edustajat Paavo Lipponen, Matti Louekoski, Leena Luhtanen ja Raimo Vuoristo. Vaikka ei itse hallituksen esitystä vastustetakaan, niin jälleen pyritään irrottautumaan yhteisestä rintamasta. En voi pitää kovin hyvänä tällaista poliittista ratkaisua. Olen pahoillani ja luulen, että se aiheuttaa lisäkustannuksia jälleen tälle yhteiskunnalle.

Onneksi täällä on kuitenkin varsin yksimielisesti hyväksytty ponsi, jolla nyt eduskunta ottaa vastuun siitä, että suomalainen pankkijärjestelmä pidetään toiminnassa. Mutta olisin kyllä toivonut, että ed. Louekoski olisi myös ryhmänsä jäsen on ed. Vuoriston saanut ponnin taakse niin, että siihen ei olisi mitään dubioita liitetty, koska kaikki epävarmuus, mikä tässä salissa luodaan, tulee tälle kansakunnalle varsin kalliiksi.

Ed. J a a k o n s a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on tuomassa omituista markkinatotalitarismia suomalaiseen politiikkaan ikään kuin väittämällä, että opposition kritiikki hallituksen talouspolitiikkaa kohtaan aiheuttaisi Suomen maineen vahingoittu-

mista ulkomailla. Se on käsittämätön asia ja sinänsä hyvin vaarallinen tapa yrittää vaihtaa oppositiota.

Hallitus itse tupuloi laajan yhteisymmärryksen syntymisen pankkituen neuvottelujen yhteydessä kieltäytymällä kohtalokkaan pitkään keskustelemasta ylipäättään talouspoliittisesta suunnasta, mitä me pidimme olennaisen sen takia, että pankkituen määrää voitaisiin jossain tilanteessa pienentää ja sen kasvua hillitä. Minusta on todella kohtuutonta ja väärin, että hallitus sen takia, että hallituksen talouspolitiikka on epäonnistunut eikä hallitus nauti luottamusta enempää Suomessa kuin ulkomailla, yrittää vääntää ja kääntää tämän perusepäluottamuksen, joka on Suomen talouden syöksykierteen syy, ikään kuin opposition kritiikistä johtuvaksi. Suomi tarvitsee vakaita valta- ja vastuusuhteita, ja hallitus tarvitsee opposition, ja opposition kritiikistä syntyy mahdollisesti hyvä politiikka.

On selvä, että nyt on konsensuksen aika, mutta se on aitoa sopimusta eikä sanelua ja suuntukkimista, mihin kokoomus selvästi pyrkii.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hämmästelen ed. Sasin puheenvuoroa, jossa hän syyttää opposition niskaan sen, että pankkitukiasioiden käsittely ensin viivästyi ja että täällä vallitsi erimielisyyksiä. Ed. Sasi, myöntäkää nyt vihdoin, että sen hallituksen, jota Holkeri johti ja jossa kokoomus oli mukana, ja erityisesti nykyisen hallituksen, jossa kokoomus on rahakirstun vartijana ja talouspolitiikan suunnannäyttäjänä, juuri tämän hallituksen ja myös edellisen, politiikka on aiheuttanut uskotavuuden puutetta maailmalla. Ei se ole opposition syy. Vaikka oppositio olisi kaikissa vaiheissa nostanut kätensä ylös teidän harjoittamallenne ja johtamallenne talouspolitiikalle, niin samanlainen arvio ulkopuolella Suomen tilanteesta olisi tehty.

Sitä paitsi, ed. Sasi, tähän lähditte Taiwanin aurinkoon silloin, kun piti kiireesti käsitellä pankkitukiasioita.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Silloin, kun esittelin tämän mietinnön, en luonnollisesti ryhtynyt puolustelemaan vastalauseita, joista yhdessä on myös minun nimeni. Opastaisin ed. Sasia lukemaan tätä vastalauseita. Me hyväksymme sen ponnin, joka on tarkoitettu kättä pidemmäksi aseeksi kansainvälisillä markkinoilla niille suomalaisille, jotka joutuvat huolehtimaan rahoitusjärjestelmän

lainansaannista muualla. Mutta tämä ei tarkoita sitä, että me hyväksyisimme sellaisen jatkuvasti leikkaavan ja kurjistavan talouspolitiikan, joka ei nosta työllisyyttä ensimmäiselle sijalle taloustoimenpiteiden joukossa Suomessa. Tämä on ihan eri juttu. Ed. Sasi hieman paneuduttuaan asiaan ymmärtää tämän varsin hyvin.

Ed. Saarion puheenvuoron johdosta sanoisin vielä, että siinä mietinnössä, joka koski edellistä vakuusrahastoesitystä, talousvaliokunta tämän asian sanoi sisällöltään samalla tavalla, mutta layoutin osalta hieman huonosti. Se ei ollut siellä mukana pontena, mutta asiasisältö oli hyvin saman kaltainen. Meidän olisi ehkä siinä yhteydessä pitänyt se saman kaltaisena pontena kirjoittaa näkyviin kuin tässä mietinnössä, mutta emmepä sitä silloin valiokunnan toimesta arvanneet tehdä. Jos hallitus olisi ollut neuvotteluhaluisempi ja olisi osannut kiinnittää tähän asiaan huomiota, epäilemättä valiokunta olisi tehnyt sen silloinkin ja yhtä yksituumaisesti kuin nyt.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaaren puheenvuorot yleensä keskittyvät siihen, että jos oppositiota arvostele, niin hän heti on vaatimassa suita tukkoon, ja hän käyttää hyvin mielellään sanaa fasismi vastustajistaan. (Ed. Jaakonsaari: En ole koskaan käyttänyt!)

Mutta, kun en kuulu oppositioon eikä huoli sen enempää hallitus, niin olen kyllä tätä asiaa seurannut siinä mielessä sitoutumattomasti ja puolueettomasti, että uskon omaavani kyvyn sanoa, että tässä on syitä niin syissä jos sepissäkin. Ulkomailla tunnettu epäluottamus johtuu kyllä koko eduskunnan keskusteluista, joihin osallistui aktiivisesti oppositio mutta osallistuivat myös hallituspuolueitten edustajat.

Mutta se neuvottelunäytelmä oli kyllä kaiken huippu. Te hylkäsitte puolentoista miljardin markan tähden sellaisen hallintomallin, joka olisi huomattavasti toimivampi ja rakenteeltaan parempi kuin se, mitä nyt jouduttiin hyväksymään. Tästä tosiasiallisesta virheestä te ette pääse yhtään mihinkään. Se oli teiltä todellinen virhe, ja te myös joudutte kantamaan siitä vastuun. Sitä ei nyt kanna hallitus, vaan sen kantaa sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä. Sehän näkyy myöskin tässä valiokunnan mietinnössä: Jotta ulkomailla uskotaan, että eduskunta on tosissaan, on pakko ollut hyväksyä tämä ponsi. Minkä vuoksi sitä muuten olisi hyväksytty, ellei koko eduskunnan takia olisi menetetty luottamus Suomen poliittikkoihin? Eduskunnassa yksi

suurimpia puolueita on sosialidemokraattinen puolue.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän kyllä, jos jokin poliittinen ryhmä vastustaa jotakin asiaa, mutta tässä tapauksessa sosialidemokraatit eivät vastusta, mutta haluavat antaa sellaisen kuvan, että eivät he ole kuitenkaan oikein takanakaan. Minä voin kyllä ihan jopa omakohtaisesti kertoa, että on aika vaikea ulkomaisille tahoille, ulkomaisille sijoittajille, kertoa, mikä on sosialidemokraattien kanta pankkitukeen Suomessa, kun se on niin epäselvä. Suomalaiset, jotka seuraavat jatkuvasti politiikkaa, ehkä voivat ymmärtää tämän poliittisen pelin, mutta ulos sitä on varsin vaikea kertoa.

Tältä osin haluan myöskin korostaa sitä, että myös hallituspuolueitten eduskuntaryhmät vaativat eduskunnassa hyvin huolellista pankkituen käsittelyä. Myöskin oma kannanottoni liittyi juuri tähän. Huolellinen ja asiallinen käsittelyhän täällä saatiinkin ja pankkituelle asetettiin tiukat ehdot. Kaikkien meidän etujemme mukaista olisi ollut se, että sillä tavalla talousvaliokunnassa muotoiltu mietintö, joka täällä oli käsittelyssä kolme viikkoa sitten, olisi hyväksytty, mutta valitettavasti myös sosialidemokraattien toimenpiteiden johdosta sitä ei saatu kiireelliseksi julistettua.

Olen myöskin sitä mieltä, että tämä maa tarvitsee tänä päivänä konsensusta, kun pelkästään tammikuun aikana valtion lainanotto on kasvanut 23 miljardia markkaa. Tarvitaan yhteistyötä, mutta kyllä se edellyttää yhteistyöhälua kaikilta osapuolilta.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos näin on, ed. Sasi, että ulkomailla ei luoteta Suomeen, niin eikö se ole mitä vahvin todistus siitä, että ulkomailla ei luoteta siihen tahtoon, mitä hallitus talouspolitiikassa osoittaa? Enkä, ed. Ukkola, ole koskaan tässä salissa käyttänyt sanaa fasismi. Se oli väärä todistus ja osoitus ed. Ukkolan omasta huolimattomuudesta. Sanoin, että kokoomus nimenomaan on tuomassa kummallista markkinatotalitarismia. Pitkin tämän vaalikauden on väitetty, että jos oppositio arvostelee hallituksen talouspolitiikkaa, niin markkinat reagoivat eikä ulkomailla uskota. Minä uskon, että edesmenneessä valtiososialismissa käytettiin ihan samanlaisia menetelmiä, kun silloisen järjestelmän kritiikki yritettiin tukahduttaa.

Tämä minusta on vaarallista, koska ei kukaan vaadi Suomelta ihmeellistä yli-ideologista konsensusta. Kyllä jokaisessa markkinatalousmaassa ymmärretään, että myös Suomessa on oppositio, mutta sitä markkinat vaativat, että Suomessa on hallitus, johon ne voivat luottaa. Myös kansalaiset sitä vaativat, kansalaisetkin ovat osa markkinavoimia. Viimeisessä Optio-lehdessä oli Timo Relanderin juttu, jossa hän todisti, että esimerkiksi teollisuuden investointien kaikki taustamuuttujat ovat tällä hetkellä kunnossa, mutta kukaan ei uskalla tehdä mitään, koska ei voida luottaa siihen, minkälainen hallituksen talouspoliittinen linja on, koska on ollut näkyvissä, että se on ollut ristiriitainen ja hyppelehtivä ja nykivä. Näin teollisuuden edustajat itse, kokoomusta lähellä olevat miehet ja naiset, tällä hetkellä todistavat.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä varmasti kaikki tässä salissa tietävät sen, että tällä hetkellä vapaa markkinatalousjärjestelmä hallitsee kaikkia parlamentteja ja tällä hetkellä me olemme täysin niiden rahoittajien armoilla, jotka pitävät Suomi Ab:n pystyssä. Sen kaikki myös tietävät, että puhelimet ja fakit kulkevat kansainvälisille rahoittajille jokaisesta lausumasta, mitä tässä salissa puhutaan tai mitä sitten viime kädessä ministeri Viinanen sanoo. Sen jälkeen peli on pelattu. Se on kai kohtuuton vaatimus, ettei tässä salissa saa avoimesti keskustella niistä ongelmista, mitkä tällä maalla on, eikä avoimesti keskustella niistä ongelmista, mihinkä olemme ajautuneet. Se on kai vähin vaatimus, että parlamenttissa keskustellaan ja keskustellaan hyvin laaja-alaisesti, miksi tähän on tultu ja mitä nyt on tehtävä.

Kyllä minä olen sitä mieltä, että kaikki se riitely, mikä on opposition ja hallituksen välillä, vaikuttaa. Varsinkin kun näin uutena kasvona tässä salissa istuu ja seuraa tätä peliä, niin en yhtään ihmettele, että rahoittajat ovat huolissaan, jos näin riitaista tämä yhteisten asioiden hoito on kuten se näyttää tässäkin salissa olevan. Kysymys on tietysti vallasta ja vallanhimosta ja vallankäytöstä, kuka sitä mitenkin tässä talossa käyttää; se osoittaa selvästi sitten aina sen näkökulman, mistä milloinkin keskustellaan.

Mutta tällä hetkellä jos eilisen keskustelun pohjalta voi vetää johtopäätöksiä, me olemme kyllä ennennäkemättömässä kriisissä, ennennäkemättömässä kuilussa, enkä todellakaan osaa sanoa, miten tästä päästään ulos. Minusta riitelyn olisi loputtava ja nyt otettava lusikka kauniin

seen käteen ja ryhdyttävä hoitamaan vakavasti tämän maan asioita.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta ed. Sasi kiinnittää oikeaan asiaan huomiota, kun hän kehottelee tiettyyn maltillisuuteen täällä ja siihen, että pyritäisiin luomaan yhtenäinen kuva ulkomaille siitä päättäväisyydestä, jolla Suomi aikoo tästä lastaasta selvitä.

Haluan kuitenkin tässä yhteydessä muistuttaa ed. Sasia eräästä tapahtumaketjusta, joka vuoden alussa eduskunnassa näyteltiin, kun vakuusrahastolake aikaisemman kerran käsiteltiin, ja siinä yhteydessä kaikista niistä ns. lieveilmiöistä, mitä käsitteilyyn liittyi. Eräs niistä lieveilmiöistä johti sitten riitaan ministeri Viinaseen ja ed. Sasin välillä siitä, voiko ed. Sasi jatkaa kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtajana. Mikäli oikein muistan, se lähti liikkeelle siitä, että ed. Sasi siinä vaiheessa, kun vakuusrahastolaki ensimmäisen kerran tuotiin eduskuntaan, julkisuudessa antoi lausuntoja lehdistölle siitä, pitäisikö laki hyväksyä täällä vai ei. Eikö se siitä lähtenyt liikkeelle vai kuinka se oikein olikaan? Siitä kai se Viinaseen suuttui, eikö se ollut sillä tavalla? Eikö se, että periaatteessa silloin otettiin tämän tyyppisiä kannanottoja julkisuudessa, ollut huomattavasti merkittävämpää asian sotkemista kuin esimerkiksi sosialidemokraattien vastalause mietinnössä nyt?

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tiedän, että ed. Sasille tällaiset viestit eivät helposti mene perille, mutta yritän uudestaan.

Pankkituen lisäämiselle ei tule loppua, ellei Suomen talouspolitiikan suunta muutu.

Pyydän tämän ilmoituksen jälkeen, että ed. Sasi ei kovin paljon ainakaan ulkomaille selittele sosialidemokraattista talouspolitiikkaa. Siitä voi saada kuuliija todella ihmeellisen kuvan.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasilta lienee jäänyt huomaamatta koko julkinen keskustelu eduskunnan ulkopuolella. Talouden nokkamiehet yksi toisensa jälkeen ovat nousseet voimakkaasti arvostelemaan hallitusta päättämättömyydestä, linjattomuudesta, taitamattomuudesta. Samaan aikaan pankinjohtajat käyvät toistensa kimppuun, mustamaalaavat toistensa yrityksiä, toistensa pankkeja, ja ulkomaalaiset reititietysti uskovat vähemmälläkin niiden toimintakyvyttö-

myyteen ja konkurssikypsyyteen. Eivätkä luottamusta tietysti ole omiaan lisäämään sen paremmin ulkomaille kuin kotimaassakaan hallituksen sisällä käydyt riidat ja hallituspuolueiden sisällä käydyt riidat, joista ed. Sasilla itsellään lienee hyvin konkreettista näyttöä.

Muuten olen sitä mieltä, että tämä keskustelu menettelytavoista ja opposition erityinen syyllistäminen palvelee pelkästään hallitusta tai ainakin yrityksenä hallituspuolueilla ja hallituksella on hämätä ja sumuttaa kansalaisten huomio pois siitä todellisesta kriisistä, joka maan taloutta ja pankkimailmaa tällä hetkellä koettelee. Pankkituki ei tästä keskustelusta tule pienemään.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi totesi, että opposition ja hallituspuolueiden välinen esitys vakuusrahastosta ja sen hallinnosta joitakin aikoja sitten oli, mikäli muistan oikein, mitä ed. Sasi totesi, parempi kuin nykyinen. Ed. Sasi, siihen on mahdollisuus vielä puuttua eduskunnassa. Mietintöön liittyy ed. Jurvan erittäin seikkaperäinen ja perusteltu vastalause, joka perustuu nimenomaan niihin neuvotteluihin, joita silloin yhteisymmärryksessä sekä opposition että hallituspuolueiden välillä käytiin. Siinä on nimenomaan ne kriteerit, joiden perusteella voidaan lähteä jakamaan pankeille veronmaksajien rahojia. Siinä on myös määrätty muut seikat, jotka siihen liittyvät. Silloin olisivat pelisäännöt selvät.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Louekoski viittasi talouspoliittisen linjan muuttamisen tärkeyteen. Kun hän siihen viittasi, hän varmaankin hyvin tiesi, että sillä osalla talouspolitiikasta, joka on hallituksen toteutettavissa, ei näissä olosuhteissa, joissa markkinat ovat hävinneet alta, ole juurikaan liikkumavaraa. Joten jos ed. Louekoski tarkoitti talouspolitiikan linjan muuttamisella kaikkien talouspolitiikkaa ja taloudellisiin olosuhteisiin vaikuttavien yhteiskunnallisten toimijoitten linnarauhaa tiettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi, jotka tavoitteet ovat toisaalta työllisyyden nykyistä parempi hoito ja toisaalta vaihtotasevajeauksen hoitaminen parempaan suuntaan, niin tässä mielessä pyydän saada yhtyä tähän käsitykseen. Toivon, että oppositio tässä poikkeuksellisessa tilanteessa käyttää omia voimavarojaan, jotta tällaiseen tilanteeseen voitaisiin päästä, sillä se, mitä me todella tarvitsemme, on yhteiskunnan eri vaikutuspiirien yhteistahdon ilmaisu siitä, millä tavoin suomalaiset saadaan tästä ylös.

Ed. Jaakonsaarelle toteaisin, että kyllä me tietysti elämme ajassa, jossa markkinat reagoivat. Elämä ilmeisesti on menossa siihen suuntaan, että parlamenttien on kyettävä entistä herkemmin ottamaan huomioon ulkopuolella vallitsevan maailman reagointi jopa niinpäin, että maailma reagoi nopeammin kuin parlamentit. Meidän on tähän tilanteeseen sopeuduttava eikä sijoitettava maailmaa parlamentillisen käytäytymisen kaavoihin.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaari oli ihan oikeassa huomauttaessaan sanastollisesta tärkeydestä. Totalitarismiin toki kuuluu muitakin kuin fasisistiset järjestelmät. Siinä hän on aivan oikeassa. Ei tästä sen enempää.

Kun on seurannut ulkopuolelta tulevaa talouspoliittista keskustelua, niin minä en ole kyllä löytänyt siitä punaista lankaa enkä järkeä. Tuntuu siltä kuin joka ikinen ryhmittymä huutaisi vain omien etujensa perään. Toki asiat ovat yhteiskunnassa vaikeat, mutta siksi, että ei ole olemassa mitään totuutta, eduskunnan ulkopuolella käytäviin talouspoliittisiin keskusteluihin pitää suhtautua hyvin varauksella, kuten pankinjohtaja Voutilaisen kannanottoihin. Ne eivät ole mitään jumalansanaa eivätkä missään nimesä mitään puolueetonta totuutta.

Mutta jos on onnetonta keskustelu eduskunnan ulkopuolella, niin kyllä se on täälläkin. Tästä talosta on tullut todella vihan tyyssijä, niin kuin eräs sanomalehtitoimittaja kirjoitti pankkitukikeskustelun aikana. Minä olen aivan varma, että minkäänlaista konsensusta ei tähän valtakuntaan saada. Meidän on mentävä niin perusteellisesti pohjan kautta ennen kuin me uskomme. Minä en syytä ketään, mutta näin vain on, että me pidämme kiinni omista eduistamme ja puolustamme omia valta-asemiamme ja omia saavutuksiamme kaikin käytettävissä olevin keinoin, tapahtuipa meille mitä tahansa. Me asumme ja elämme vihan tyyssijassa. Se on tämä eduskunta tällä hetkellä. Ja sellainen eduskunta kuin on kansa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tässä salissa kaikilla on oltava täysi oikeus puhua talouspolitiikasta. Mutta niitä mahdollisuuksia on lukuisia. Hallitus voi antaa selontekoja, joista voidaan keskustella, on monia lakiesityksiä, ja oppositio voi aina tehdä välikysymyksen hallitukselle talouspolitiikasta. Valitettavasti pankkituen osalta ti-

lanne vain on se, että se on kaikkein huonoin yhteys keskustella yleisestä talouspolitiikasta, varsinkin kun siinä asioiden keskinäinen yhteys valitettavasti hämärtyy, ja se on se, mikä aiheuttaa vahinkoa tälle maalle.

Ed. Paloheimolle haluan todeta, että on totta, että se keskustelu, joka kokoomuksen sisällä tammikuussa käytiin, ei varmasti ollut onnellista kokoomukselle, mutta ei myöskään tälle maalle. Se lausunto, jonka annoin ennen pankkitukiasian käsittelyä eduskunnassa, lähti siitä, että asia on huolellisesti käsiteltävä ja valtion menot on minimoitava niin, että kustannukset veronmaksajille ovat pienimmät mahdolliset. Tämä oli lähtökohtani, ja sanon, että tässä talossa aika hyvin tuo tavoite kyettiin toteuttamaan. Saimme huolellisen käsittelyn ja varsin tiukat ehdot, mikä on johtanut siihen, että pankkitkin joutuvat tarkkaan miettimään, ottavatko ne rahaa ja millä keinoin ne pyrkisivät parantamaan omaa tulostaan. Olen hyvin tyytyväinen siihen. Mielestäni hallituksen edellytykset pankkituelle eivät olleet riittävän tiukkoja. Eduskunta oli jämäkkä ja paransi niitä, ja tähän olen varsin tyytyväinen.

Mitä tulee ed. Vistbackan puheenvuoroon, haluan todeta, että olisi ollut varmasti valmiutta siihen, että olisi voitu hyväksyä sen sisältöinen esitys, joka talousvaliokunnassa hyväksyttiin muutama viikko sitten. Mutta kun ei mitään täyttä varmuutta voitu saada, että se todellakin tulee hyväksytyksi kiireellisessä järjestyksessä, niin ei haluttu riskeerata sitä, että tässä salissa syntyisi vielä uusi samantapainen näytelmä kuin kolme viikkoa sitten.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Valitettavasti ed. Saario poistui salista. Olisin halunnut, että hän olisi henkilökohtaisesti kuullut, kun vastaan hänelle, että olen hänen kanssaan samaa mieltä. Tästä taloudellisesta ahdinkotilanteesta Suomi ei nouse ilman yhteistoimintaa erilaisten eturyhmien kesken, ja tämän yhteistoiminnan hengen luomiseksi hallituksemme on avainasemassa.

Kun katselee julkisuudessa käytettyjä puheenvuoroja esimerkiksi Työnantajain ja Teollisuuden Keskusliiton taholta, ammattiyhdistysliikkeen taholta, pankkien taholta jnp., kaikki moitivat sitä, että keskusteluyhteyttä, avointa, aitoa neuvotteluyhteyttä, hallitukseen ei ole. Tämä on valitettavaa.

Opposition kannalta tilanne on hieman toinen. Hallituksenhan ei tarvitse opposition kanssa välttämättä pitää hyviä neuvotteluyhteyksiä.

Eikä ole pitänyt. Ainoa kerta, kun hallituksen on ollut suoranainen pakko istua neuvottelupöytään opposition kanssa, oli pankkitukikeskustelu tammikuussa. Mutta sekin henki, joka näissä neuvotteluissa oli, oli kaikkea muuta kuin aidon yhteistyöhengen mukaista, aidon yhteisen kannan löytämiseen tähtäävää.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ukkola totesi, että ei löydy talouspoliittista linjaa, ei opposition taholta eikä hallituksen taholta. Ed. Hämäläinen taas viittasi siihen, miten hallituksen sisällä riidellään, miten pankinjohtajat syyttävät toisiaan, miten yritysjohtajat syyttävät pankkeja jne. Kaikki tämä pitää paikkaansa, ja ei ole ihmeäkään, että me olemme sellaisessa suossa, missä me olemme, kun me emme näe yhtään, yhtään myönteistä tässä tilanteessa, missä nyt ollaan.

Olen keskustellut eräiden ulkomaalaisten kanssa, ja he ovat ihmetelleet, miten on mahdollista, että Suomessa talouden peruselementit on saatu kuntoon. Sitä kai ei kukaan voi kieltää, etteikö korkotasoa oli eurotasolla, inflaatiotasoa lähes nollassa ja huippuhyvä kilpailukyky. Meillä on yksi suuri ongelma, ja se on työttömyys. Välittömästi kun työttömyyskäyrä kääntyy, rupeaa laskemaan, silloin meillä on myös odotettavissa suuri talouskasvu. Mutta tämä ei käänny sillä, että moititaan ja haukutaan ja löydetään vain huonoa tästä talouspolitiikasta ja vallitsevasta tilanteesta.

Tietenkin hallituksella on päävastuu, ja kyllä hallituksen vilpiton tahto on puuttua nimenomaan työttömyyteen, ja siitähän tulee tietynlainen elvytyspaketti eduskuntaan. Mikä on sen vaikutus, onko se 50 000 uutta työpaikkaa, onko se 30 000 työpaikkaa, mutta suunta on joka tapauksessa oikea.

Ed. K o r h o n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Louekoskelle esittelystä pikkuinen kommentti. Kun valiokunnassa on puhuttu hallintomallin rakenteesta, niin lähtökohtana on ollut yksinkertainen, selkeä hallintomalli. Mutta ongelmaksi on koko ajan käsittelyn yhteydessä muodostunut se, että hallintomalli, oli se mikä tahansa esitetyistä, ei pidä sisällään päättävävaltaa. Se pitää kyllä valvontavaltaa, mutta ei suoranaista eduskunnan päättävävaltaa missään muodossa. Koko ajan oli käsittelyssä vaihtoehdot, että se eduskunnan hallinnasta siirtyy pois.

Ed. Sasi poistui salista, mutta ponnien sisällön osalta aivan lyhyt kommentti. Ponsihan on sen

henkinen, mikä on valiokunnan mietinnössä, jonka takana voi ensimmäisen lauseen osalta olla kylläkin, mutta toinen lause onkin jo toista. Siinä sitoutuu eduskunta antamaan täydet valtuudet hallituksen päättää rahasta ja käyttää sitä. Se on niin iso avoin valtakirja, että sitä kyllä pitää harkita tarkkaan. Kun ed. Sasi sanoi, että ulkomailla ei tunneta luottamusta tätä hallitusta kohtaan, niin ei sitä kyllä kovin paljon tunneta kotimaassakaan ja oppositiossa ei vähääkään.

Arvoisa puhemies! Voimassa olevan lain tuen myöntämisvaltuudet on melkein kokonaan käytetty. Jäljellä on noin 5 miljardin markan summa, jolle on selvä suunnitelma käytön osalta. Siksi tässä yhteydessä tämän lain käsittelyn kestäessä ei kovin paljon kannata tuhata ruutia hallintomalleihin. Rahaa on käytetty. Sitä hallinnoivat pankkivaltuutetut kuten aikaisemminkin, ja lisäbudjetissa myönnettyä 20 miljardin markan summalla ei tämän lain käsittelyn yhteydessä ole mitään tekemistä.

Toisin sanoen oli hallintomalli millainen tahansa, tälle organisaatiolle olisi jäänyt jälkikäteiskontrollin mahdollisuus pelkästään ja ainoastaan jo käytettyyn rahaan nähden. Tässä on lähtökohdallinen ero siihen tilanteeseen, josta oli kysymys hallituksen ja opposition neuvotteluissa pankkituesta. Nythän valtioneuvostolla on tuo mainittu 20 miljardia vapaasti käytettävissään.

Vakuusrahasto saa nyt oman henkilöstön, ja se avustaa valtioneuvostoa tämän lisätalousarviorahan hoitamisessa. Tukipäätökset ovat kuitenkin niin merkittävä osa kansantaloutta, että eduskunnan vaikuttamismahdollisuuksien supistuminen niihin päätöksiin pelkän konsulttisopimuksen varassa ei ole riittävä toimenpide. Tuen kohdentamisella, sen ehdoilla sekä niihin liittyvillä saneerausratkaisuille vaikutetaan työllisyyteen, yrityssektorin toimintaan ja sen kautta koko kansantalouteen. Valtion varojen käyttö tässä mittaluokassa, jolla supistetaan edelleen muun kansantalouden toimintamahdollisuuksia ja -edellytyksiä, vaatisi ehdottomasti, että myös lisäbudjetilla myönnetty määräraha olisivat eduskunnan valitseman ja ennen kaikkea riittävillä valtuuksilla valtuutetun elimen alaisuudessa. Tässä suhteessa kiireelliseksi julistamatta jääneen lakimuutoksen hallintomalli oli hyvin puutteellinen.

Tärkeämpää kuin vain hallinto on kuitenkin se, millaisilla ehdoilla tukea jaetaan. Me olemme koko käsittelyn ajan painottaneet sitä, että kyse on pankkijärjestelmän ylläpitämisestä. Niinpä rahoitusjärjestelmän ylläpitämiseksi jaettavalle

pankkituella olisi valiokunnassa tullut asettaa ehtoja, joiden yhtenä tarkoituksena on varmistaa se, että pankkituki ei muutu pankkien nykyisten omistajien omistuksen turvaavaksi tukesi. Markkinataloudessa ei näet voi olla niin, että veronmaksaja tukisi pankkien nykyisiä omistajia silloin, kun se koko maan rahoitusjärjestelmän ylläpitämiseksi joutuu estämään pankkien hallitsemattoman ajautumisen konkurssiin.

Me esitimme näitä vaihtoehtoja jo vakuusrahastolain sittemmin kiireelliseksi julistamatta jääneen muutosehdotuksen yhteydessä sekä sen jälkeen annetun vuoden 93 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä. Nämä ehdot eivät kuitenkaan ole miellyttäneet hallituspuolueita, joten sopii arvata, että tarkoitus on loppujen lopuksi pankkituella myös varmistaa se, että nykyisten omistajien omistus säilyy. Ponsitasolla kiireelliseksi julistamatta jääneen lain kohdalla tapahtui liikahdus myönteiseen suuntaan. Mutta kun ponnet ovat ponsia ja tämä hallitus ei suurta uskottavuutta ole teoillaan ansainnut, jää epäily, ettei tarkoitus ollutkaan tehdä vain näin ja että eduskunnasta saa täydet valtuudet käyttää tukea joistakin muista lähtökohdista lähtien. Siihen taas ei olisi ollut eduskunnalla eikä hallintoneuvostolla muuta sanomista kuin yrittää perätä ponsien perään ja ponsien tulkintaa, mikä milloinkin tulkinta niistä on.

Talouseläinpankkituella muuttaminen, joka on merkittävin pankkituella ja sen määrään vaikuttava tekijä, vaatisi täydellisen muutoksen hallituksen linjasta. Tällä linjalla konkurssit lisääntyvät vaan eivät ehkä kauan, mutta se ei johdu myönteisestä käänteestä vaan siitä, että kun yritykset loppuvat, loppuvat myös konkurssit.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on ilmoittanut kantansa ja on edelleen sitä mieltä, että pankkijärjestelmän toimivuus tulee turvata kaikissa olosuhteissa. Sitä taustaa vasten mietinnön ponnassa oleva ensimmäinen virke on hyväksyttävissä, mutta toisen virkkeen osalta pitää esittää suuret epäilyt, tapahtuuko eduskunnan tahto, toteutuuko eduskunnan tahto, niin kauan kuin tämä hallitus on vallassa ja voimassa ja käyttää niitä mahdollisuuksia, joita toinen virke pitää sisällään.

Kun lisätuesta tehdään eduskunnassa päätös, on tietenkin selvää, että eduskunta aina voi asettaa tuella ehtoja. Ne ehdot eivät kohdistu ulkomaisiin luottotajiin, vaan me varaamme mahdollisuuden vaatia ehtoja suhteessa pankkien omistajiin, niihin jotka ovat hoitaneet leiviskänsä huonosti ja joiden kautta ovat merkittävät

konkurssit, merkittävät liike- ja luottotappiot syntyneet.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. B j ö r k e n h e i m : Arvoisa puhemies! Vakuusrahastolain muutosesityksen karille ajaminen parisen viikkoa sitten on osoittautunut kohtalokkaaksi virheeksi, niin kuin useimmat meistä ymmärsivät, vaikka kaatajat eivät ilmeisesti seurauksista välittäneet. Varoitukset ulkomaiden rahoittajatahojen herkästä reagoimisvalmiudesta eivät ole olleet tyhjiä uhkauksia.

Eduskunnan antama signaali, että vakuusrahastolla ei ole tarpeeksi laajaa poliittista kannatusta, on johtanut Suomen rahoitusjärjestelmän luokituksen pudotukseen. Lainojen saanti todellisuudessa vaikeutuu päivä päivältä, laina-ajat lyhenevät ja korko nousee. Suomen Pankki on yrittänyt sinnikkäästi saada korot alas tässä maassa, mutta saa nähdä, kuinka kauan nykyisen alhainen korkotaso on mahdollista pitää, koska ulkomainen raha kallistuu. Alhainen korkotaso on kuitenkin elvytyskeinona tehokas ja parempi kuin korko- ym. tuki, johon on jouduttu turvautumaan.

Myös hallintomallin suhteen oli suuri vahinko, että edellisen lakiesityksen mukaan ei tässä talossa voitu edetä. Hallituksen uusi esitys parantaa vakuusrahaston toimintaa ja valvontaa jonkin verran, ihan niin kuin valiokunnan puheenjohtaja esittelypuheenvuorossaan kertoi. Malli, johon nyt menemme, ei ole paras mahdollinen. Mutta parempi malli, jonka juuri talousvaliokunta olisi halunnut esittää ja toteuttaa, vaatisi perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan edelleen viiden kuudesosan enemmistön, jota se ei edelleenkaan saisi. Siksi ei voi ottaa sitä riskiä, että tietotoimistot ympäri maailmaa saisivat taas tilaisuuden tiedottaa, ettei Suomen eduskunta ole päässyt sopuun siitä, onko pankkijärjestelmällä valtion tuki vai ei. Siksi olemme tyytyneet hallituksen esittämään hallintomalliin, joka vaatii vain yksinkertaisen enemmistön. Mutta lakia pitää muuttaa mielestäni, kun tilanne rauhoittuu ja tunteet asettuvat.

Laki paranee silti jonkin verran hallinnon osalta. Rahastolle tulee johtokunta, jonka toimintakykyä taataan sillä, etteivät jäsenet saa olla sidoksissa pankkeihin työ- tai luottamustehtävien kautta. Myös erityistarkastus kirjataan nyt

lakiin, ja vakuusrahaston johtokunta määrää tarkastajat. Pankki ei itse siis saa määrätä tähän omia tarkastajiaan.

Talousvaliokunnan mietinnön ydin ja sano-ma on kuitenkin ponsi, joka viestittää, että Suomen valtio turvaa sen, että suomalainen pankkijärjestelmä pystyy hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa. Tarpeen vaatiessa eduskunta tulee myöntämään riittä-vät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyt-töön sitoumuksen täyttämiseen. Tämä on ko-va tekstiä, joka vaatii laajaa poliittista tahtoa ja myös viestittää siitä muihin maihin. Pahan kierteen pysäyttämiseen ei ole yksinkertaisia eikä halpoja keinoja.

Talousvaliokunnan ponsi on saman sisältöi-nen kuin Ruotsin eduskunnan jo aikaisemmin antama. Siellä sellaisen sitoumuksen antaminen on ollut mahdollista, koska hallituspuolueet ja oppositiopuolueet, työmarkkinaosapuolet ja muut sidosryhmät ovat päässeet yhteisymmär-rykseen asian vakavuudesta ja siitä, miten sitä pitää hoitaa. Miten syväksi pitää kriisin vielä meillä muodostua, ennen kuin meillä käy sa-moin?

Herra puhemies! Puhuminen taloudellista ka-tastrofista ulkomaisten rahoittajien kääntäessä meille selkänsä ei ole turhien kauhukuvien maa-laamista vaan valitettava realiteetti.

Ed. V u o r i s t o : Arvoisa puhemies! Mietin-töön liittyy myös oma erillinen vastalauseeni, ja sallittaneen, että siitä ja sen taustasta sanon jotakin.

On olemassa lakeja, jotka saavat mennä vä-hän niin kuin tuosta vain sen kummallisemmin asioita miettimättä, yksinkertaisessa järjestyk-sessä. Sitten on olemassa tietysti myös sellaisia lakeja, jotka ovat perustuslakitasoisia lakeja, jotka jokaiselta kansanedustajalta edellyttävät aivan toisen tyyppistä otetta.

Laki, joka nyt on käsitteillä, on vietävissä lävitse yksinkertaisessa säättämisjärjestyksessä, mutta jokainen tässä salissa tajuaa sen, että mietintöön sisältyvä ponsiesitys on sisällöltään ja hengeltään perustuslakitasoa oleva esitys: Suomen valtio takaa, tarpeen vaatiessa eduskun-ta tulee myöntämään riittävät määrärahat jne. Tämä on ilman muuta sellaista tasoa, että jokai-sen edustajan on suoritettava oma henkilökoh-tainen pohdiskelunsa, mahdollisesti myös oma henkilökohtainen jaakobinpaininsa ja ratkaista-va tämä omilla henkilökohtaisilla edellytyksil-lään ilman minkään kaltaisia ryhmä- tai hallitus

— oppositio-sidonnaisuuksia juuri johtuen pon-nen perustuslakitasoisesta sisällöstä.

Itse olen pyrkinyt tätä asiaa käsittelemään tästä näkökulmasta. Kun talousvaliokunnassa edellisen kerran varsinaisesti kuunneltiin asian-tuntijoita ja kuultuina oli 34 asiantuntijaa, he olivat käsityksissään erimielisiä, niin kuin asian-tuntijat ovat, koska intressit ovat erilaisia. Yh-destä asiasta he olivat jotakuinkin yksimielisiä, ja se oli suurin piirtein näin lausuttu: Paras ratkaisu suomalaiseen pankkikriisiin on talous-politiikan hyvä hoitaminen. Hyvin hoidetulla talouspolitiikalla ennemmin kuin erilaisilla hal-linnollisilla ym. ratkaisuilla tämä pankkikriisi aikaa myöten saadaan siedettävään ratkaisuun.

Jokainen tässä salissa tajuaa sen, että keskei-nen toimija silloin, kun on kysymys talouspoliti-i-kasta parlamentaarissa suomalaisessa yhteis-kunnassa, on maan hallitus. Minä olen vakuut-tunut siitä, että tämän hallituksen toimin tästä-kään kysymyksestä ei selvitä eikä Suomi tästä tilanteesta nouse, niin kuin jo vihdoon soisi nousevan. Olen sitä mieltä yksittäisenä kansan-edustajana, että keskeiseksi toimijaksi tämän kaltaisessa kriisitilanteessa, jossa maamme tällä hetkellä on, on muodostettava parlamentaarisesti ja työmarkkinapoliittisesti uskottava ja riittä-vän laajapohjainen enemmistöhallitus, jonka tehtävä on hyvin yksiselitteinen ja jonka ohjelma on myös hyvin lyhyt, mutta se ottaa toisenlaisen otteen ja sen uskottavuusaste on aivan toinen kuin Esko Ahon hallituksen. Tekee tämä hallitus mitä tahansa, on ilman muuta selvää, että uskot-tavasti se ei pysty sitä tekemään.

Kun tästä salista, eduskunnan täysistunnosta, joka on täyden vastuun paikka, me emme pysty valittamaan mihinkään päin vaan meidän on otettava tämä vastuu, silloin ponnassa ilmaistu-jen asioitten takuuna minä itse voin olla ainoas-taan siinä tapauksessa, että vakuudet ovat sen kaltaiset, että takuut voin olla antamassa, ja hallituksen vakuudet eivät ole sen kaltaiset, että minä kansanedustajana voisin taata tämän asian. En usko, että tämä hallitus sellaisia va-kuuksia uskottavuuden menetettyänsä enää pys-tyykään hankkimaan. Siitä syystä esitys, että muodostetaan parlamentaarisesti ja työmarkki-napoliittisesti uskottava ja riittävän laajapohjai-nen enemmistöhallitus, on ymmärtääkseni ainut mahdollisuus päästä tämänhetkisestä syvästä kriisistä ulos.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmän ja sen valiokuntakun-

taedustajan kanta tässä asiassa on ollut hyvin johdonmukainen, niin kuin valiokunnan mietinnöstä ja siihen jätetystä vastalauseesta näkyy. Me lähdemme siitä, että päättäjiksi valittujen on tehtävä parhaita mahdollisia ratkaisuja yhteiskunnan hyväksi eikä sillä tavalla kuin täällä ollaan nyt vieläkin tekemässä, että poliittisen niuhottelun kautta välittämättä mitään yhteiskunnan edusta seurataan vain omaa nenäänsä ja kuljetaan sen mukaan.

Kun aikanaan puolitoista viikkoa yötä päivää neuvoteltiin vakuusrahastolain sisältöä ja päästiin siitä yksimielisyyteen, niin tulos oli mielestäni varsin hyvä. Kun pankeille annetaan mittamattomia rahasummia yhteiskunnan varoja, sillä lailla olisi pystytty valvomaan pankkien toimintaa ja niiden toimien oikeellisuutta. Tämän lain sisältö jo pelästyi muutamia pankkeja antamaan viestejä, että ne eivät ehkä tarvitsekaan tätä valtion rahaa, koska ehdot ja tarkastukset ja toiminnot valtion taholta tulisivat niin koviksi kuin oli ehdotettu.

Ed. Jurva on vastalauseessaan lähtenyt vielä kerran siitä, että kun kerran aikanaan asioista on sovittu, tarjotaan vielä kerran tuota neuvoteltua vakuusrahastolakia tämän hallituksen esityksen ja valiokunnan mietinnön sijaan. Se on toki päätettävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisesti, ja todennäköisesti ed. Jurva tulee tekemään muutosesityksen johtolauseeseen vastalausestaan koskien siltä osin, että käsittely täällä tulisi myös puhemiehen taholta mahdolliseksi.

On aika hauskaa — ei kyllä tässä maassa ole oikein mikään enää hauskaa, mutta on aika ihmeellistä — että opposition edustajan vastalauseessa halutaan tuoda päätettäväksi laki, joka pitkien neuvottelujen jälkeen on hyväksytty hallituksen ja opposition välillä eduskunnassa säädettäväksi ja joka nyt todennäköisesti kaadetaan yhteiskunnan kannalta huomattavasti huonomman lain edestä. Tämä on uskomatonta, jos tätä touhua oikein ajattelee. Tämä ei sovi mihinkään järjenjuoksuun, mutta näin vain tapahtuu, mikäli tämä ed. Jurvan vastalauseen mukainen esitys ja pohja täällä hylätään.

Herra puhemies! Valiokunnan mietinnössä on ponsi, eräänlainen yleispanntaus, pankkien ulkomaisten lainojen ja vakavaraisuuden takaamiseksi. Tulee mieleen, että poliittisessa päätöksenteossa aikanaan vielä kymmenen vuotta sitten annettiin tiettyjä liturgisia viestejä itään päin, ettei Novosibirskin mies hermostuisi. Nyt me olemme samassa tilanteessa, tosin hiukan eri pohjalta. Me annamme liturgisia viestejä lännen

rahamarkkinoille, että eivät ne hermostuisi. Me tunnumme olevan jatkuvasti jonkun sylissä, jollei idän niin sitten lännen markkinavoiimien. Tulee mieleen, pärjäämmekö me oikeastaan koskaan omillamme.

Tämä ponsi sellaisenaan, josta eduskuntaryhmä ei ole vielä tehnyt päätöstä, miten se siihen suhtautuu, on tietysti tarpeellinen, mutta se on myös tietyllä tavalla vaarallinen eikä se asia ole niin 5—6 rivillä hutaistavissa kuin mietinnössä lukee. Jos tuo yleispanntaus valtion taholta annetaan, se edellyttää sitä, että tehdään perusteellinen lainsäädäntö, joka huolehtii siitä, etteivät pankit käytä tuota vakuutta hyväkseen sillä tavalla, että elävät täällä kotimaan markkinoilla omistajiensa ja kasinopelin hyväksi niin kuin haluavat ja jättävät tietyllä tavalla vastuut ulkomaisista lainoista valtion vastattaviksi. Sen takia tuohon ponteon, jos ponsilla nyt yleensä mitään merkitystä on, olisi pitänyt lisätä velvoite siitä, että hallitus ryhtyy välittömästi toimiin myös sellaisen lainsäädännön säätämiseksi, joka mahdollistaa ilman yhteiskunnan suurta riskiä sen ponnen sisällön toteuttamisen, mikä tuossa muistiossa on.

Minä uskon, että täällä vielä aikanaan, kun tietynlaisiin takuisiin konkreettisesti mennään, jälleen kerran saatetaan istua hallituksen huoneessa, tuijottaa pöydän päässä istuvaa pääministeriä ja keskustella siitä, minkälainen laki tässä nyt tehdään ja pitääkö se tehdä vaikeutussa järjestyksessä vai ei. Kun tuo ponsi on tuonne heitetty, olen myös aivan sitä mieltä, että pitäisi olla perustuslakikysymys tällaisen eduskunnan päätöksen tekeminen pankkien vakavaraisuuden ja toiminnan takaamisesta. Olen sitä mieltä, että se pitäisi säätää todella perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

Nyt tästä asiasta ei ole neuvoteltu lainkaan. Saattaa olla, että demarien kanssa on neuvoteltu. Esimerkiksi meidän kanssamme ei ole puhuttu mitään siitä, että tällainen ponsi on tulossa. Se on vain mietintöön heitetty aika heppoisin perustein, kun otetaan huomioon, minkälaisiin vastuisiin valtio menee tämän yleispanntauksen takia. Kyllä asiasta olisi pitänyt neuvotella hiukan perusteellisemmin sillä tavalla, että edes kansanedustajat olisivat tienneet, että tällainen yleispanntaus tähän mietintöön tulee.

Mutta oli miten hyvänsä, me toivomme kuitenkin, että tämä ed. Jurvan aikanaan esittämä ehdotus tulee täällä käsittelyyn. Vielä meillä on mahdollisuus ottaa kahdesta vaihtoehdosta huomattavasti parempi, se, joka on aikanaan

täällä neuvoteltu, ja ottaa lakisäännös siltä pohjalta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Jos esitys hyväksytään talousvaliokunnan esityksen mukaisena, niin tämä käsitellään tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, mutta jos tehdään, kuten ed. Aittoniemi äsketi kertoi, ed. Jurvan vastalauseen mukaisella tavalla, silloin asia on ratkaistava perustuslain säätämisyjärjestystä käyttäen. Jos nyt oikein muistan, lähinnä kyseessä on silloin suhtautuminen 4 §:ään, josta perustuslakivaliokunta antoi talousvaliokunnalle lausunnon, kuten talousvaliokunta pyysi.

Hieman tarkastelen hallintomallien eroa. Silloin kun säädettiin ensimmäisen kerran laki vakuusrahastosta, hallintomallin suhteen ei ollut kovin suuria erimielisyyksiä. Kyllä ilmeisesti ed. Louekoski, talousvaliokunnan puheenjohtaja, oli oikeassa, kun hän muistutti siitä, että siinä vaiheessa keskusteltiin muista mahdollisuuksista. Muistan kyllä, että esimerkiksi täällä salissa mietittiin, keskusteltiin ja kysyttiin, onko oikein, että pankkivaltuusmiehistä muodostuu hallintoneuvosto. Kiinnitettiin huomiota myös siihen, että tulee säännöksiä salassapitovelvollisuudesta, ja kiinnitettiin huomiota siihen, ettei ole säädetty mistään tarkastuskertomuksen antamisesta eduskunnalle jnp.

Päädettiin kuitenkin malliin, joka on nytkin hallituksen esityksen pohjana. Jos nyt hieman vertailee hallituksen esitystä ja talousvaliokunnan aikaisemmassa mietinnössä tehtyä ehdotusta eli silloisen mietinnön 4 §:n mukaista hallintoneuvostoa, niin vertailemalla voi todeta ensinnäkin sen, että talousvaliokunnan aiemmin esittämässä mallissa, jota ed. Jurva nyt vastalauseessaan ehdottaa, hallintoneuvoston valitsee valtioneuvosto. Perusteluissa kyllä on puhuttu, että kiinnitetään huomiota parlamentaariseen edustavuuteen, mutta ei itse pykälässä, kun taas hallituksen mallissa eduskunnan valitsema pankkivaltuusto eli pankkivaltuutetut, jotka eduskunta on valinnut, muodostavat hallintoneuvoston.

Mitä tulee tehtäviin, kumpikin edellyttää, että hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa rahaston hallintoa ja toimintaa. Sitten yksityiskohtaisesti:

Tässä hallituksen esittämässä hallintoneuvostomallissa johtokunnan jäsenet ja varajäsenet valitaan sekä vapautetaan hallintoneuvoston toimesta sekä määrätään myös johtokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Talousvaliokunnan eli nyt ed. Jurvan ehdottamassa mallissa

näin ei tapahdu, vaan se tehtävä on valtioneuvoston, ellei valtiovarainministeriön. Missään tapauksessa se ei ole kansanedustajien tehtävänä.

Toiseksi nykyisessä mallissa, nykyisessä käytännössä, hallintoneuvosto hyväksyy rahaston säännöt, mutta ed. Jurvan ehdottamassa mallissa hallintoneuvosto tekee valtiovarainministeriölle ehdotuksen rahaston säännöiksi.

Nykyinen käytäntö on se, että hallintoneuvosto vahvistaa rahaston vuotuisen talousarvion sekä tuloslaskelman ja taseen, mutta ed. Jurvan ehdottamassa mallissa hallintoneuvosto tekee ehdotuksen valtiovarainministeriölle rahaston talousarvioksi.

Neljänneksi nykyinen käytäntö on se, että hallintoneuvosto tekee ehdotuksen valtioneuvostolle lainan ottamisesta rahaston toimintaa varten. Ed. Jurvan mallissa tehdään myös valtioneuvostolle ehdotus lainan ottamisesta rahaston toimintaa varten. Tässä suhteessa nämä ovat yhdenmukaiset.

Nykyinen käytäntö on sitä, että hallintoneuvosto päättää rahaston sisäisen tarkastuksen järjestämisestä eli on tavallaan tilintarkastaja ja päättää myös vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle ja johtajalle. Mutta ed. Jurvan mallissa näitä valtuuksia hallintoneuvostolla ei ole.

Kummassakin mallissa on kohta, jossa hallintoneuvosto käsittelee johtokunnan sille esittämät muut asiat.

Tästä jää mainitsematta nyt yksi kohta, ja se on ed. Jurvan mallissa mainittu kohta siitä, että hallintoneuvosto tekee valtioneuvostolle ehdotuksen tuen myöntämisen yleisistä periaatteista. Sikäli kuin olen oikein ymmärtänyt, nykyinen käytäntö on ollut se, että nykyinen hallintoneuvosto on tehnyt vakuusrahastolle vastaavat ohjeistot, vaikka siitä ei nimenomaan pykälässä ole säädetty.

Näin ollen minun tulkintani ja käsitykseni eduskunnasta käsin kansanedustajana on se, että nykyinen käytäntö loppujen lopuksi eduskunnan vaikuttamismahdollisuuksien kannalta on parempi kuin ed. Jurvan ehdottama malli siitä huolimatta, että se on talousvaliokunnan aikaisemman ehdotuksen mukainen malli.

Tulee vain mieleen sellainen käsitys, että voi olla niin, että nykyisen hallintoneuvoston jäsenet eivät ole käyttäneet ehkä kaikkia niitä mahdollisuuksia, joita heillä on ollut ainakin säännösten mukaan, vakuusrahaston toiminnan valvomiin. Näin saattaa olla, koska varsinkin yleisesti on

sanottu, että nykyinen käytäntö on huono. Luulen kyllä, että lähinnä on tarkoitettu nykyisen johtokunnan valtuuksia, nykyisen johtokunnan mahdollista jääviyskysymystä, koska siellä on henkilöitä, joiden osalta voi arvioida jääviyden olevan ongelma. En siis pidä minään huonona asiana, vaikka näiltä osin valittaisiin nykyinen malli sen sijaan, että turvauduttaisiin ed. Jurvan vastalauseen mukaiseen malliin.

Lopuksi mitä tähän ponteen tulee, niin minun muistamani mukaan eduskunta on nyt ainakin kolmessa eri yhteydessä hyväksynyt hallituksen esitykseen ja valiokunnan mietintöön liittyvän perustelun siitä, että pankkijärjestelmän tulevaisuus turvataan. Nyt halutaan erillisellä ponnella tämä hyväksyttää, ja kuten ed. Korhonen sanoi, minunkin mielestäni tämän ponsiesityksen alkuosa on kaikin mokomin hyväksyttävissä, mutta jos on valmis hyväksymään sen loppuosan, niin silloin kannattaa miettiä, mitä se tarkoittaa. Eikö se saata tarkoittaa sitä, että on suoraa rahoitusta annettava 100 miljardia tai 120 miljardia? Mistä tällainen raha voidaan ottaa, mistä se on pois, jos tällainen valtuus haluttaisiin antaa? Kun vähän arvelen, että tällaisen valtuuden antamisesta saattaisi tämän ponnin loppuosassa olla kysymys, niin kovin epäroin sellaisen ponnin kokonaan hyväksymistä.

Haluan vielä muistuttaa siitä, että näiden ponsien tarve on varmaan syntynyt juuri täällä aiemmin jo esillä olleista seikoista: hallituksen oman politiikan huonosta hoidosta ja siitä syntyneestä uskottavuuden puutteesta.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Se ajatuksenkulku, joka ed. Laineella oli, tuntui kyllä hyvin loogiselta ja järkevältä. Kun tätä asiaa perustuslakivaliokunnassa lausuntomielessä kä-

siteltiin, niin siellä väistämättä törmäsi jonkinlaiseen, sanoisinko, epälogiikkaan tämän asian yhteydessä. Ihan yksi esimerkki vain: Jos hallintoneuvoston nyt valitsisi eduskunta, niin se eräällä tavalla merkitsee eduskunnan valitseman elimen alistamista tavallaan hallituksen valmisteluimeksi. Minusta sellainen ajattelu sopii kovin huonosti meidän järjestelmäämme yleensä ja parlamentaariseen järjestelmään aivan erityisesti. Se on hyvin epäortodoksi ratkaisu eduskunnan ja hallituksen keskinäisissä suhteissa.

Kun tämän ajatteluni esitin eräässä yhteydessä, niin minulle sanottiin, että niinhän Yleisradiossakin toimitaan elikkä Ylen hallintoneuvoston suhde olisi jotenkin saman kaltainen, mutta niinhän ei ole. Yle ei kelpaa esimerkiksi, koska Ylen hallintoneuvoston rooli ei kuitenkaan ole liikenneministeriölle alisteinen. Mutta voitaisiin nähdä tässä mallissa tapahtuvan niin, että tämä olisi ministeriölle alisteinen, jos tämä vietäisiin läpi tämmöisenään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 15.40.

Täysistunto lopetetaan kello 15.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

